

KONKURS PRZEDMIOTOWY

HISTORIA

POZIOM ROZSZERZONY • LICEUM I TECHNIKUM

SESJA JESIENNA 2026**Zakres obowiązujący przy konstrukcji arkuszy konkursowych****25**

pytań A-D

1

poprawna odpowiedź

60

minut

Zasady wspólne

- Zakres rozszerzony obejmuje pełny zakres podstawowy właściwy dla danej kategorii oraz wskazane poniżej wymagania dodatkowe poziomu rozszerzonego.
- Zakres jest kumulatywny: od klasy 2 mogą być sprawdzane treści PP i PR zrealizowane w całym poprzednim roku nauki, także te omawiane po jesiennej edycji poprzedniej klasy.
- Granica chronologiczna materiału bieżącego pozostaje taka sama jak w odpowiedniej kategorii poziomu podstawowego. Rozszerzenie pogłębia analizę tego samego odcinka dziejów, a nie przyspiesza programu o kolejne epoki.
- Arkusz może wymagać porównywania źródeł i interpretacji, oceny stanowisk, budowania krótkiej argumentacji, analizy map, danych, ikonografii i tekstów źródłowych. Trudność nie może wynikać z materiału wyłączonego w granicy zakresu.

Stałe kompetencje poziomu rozszerzonego

- rozpoznawanie rodzajów źródeł i ocena ich przydatności do rozwiązania problemu historycznego;
- dostrzeganie różnych perspektyw badawczych i możliwych interpretacji wydarzeń oraz procesów;
- selekcja, hierarchizacja i łączenie informacji pochodzących z kilku źródeł;
- budowanie argumentacji historycznej uwzględniającej uwarunkowania polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe;
- porównywanie procesów historycznych oraz ocena znaczenia decyzji, instytucji i działań postaci historycznych w granicach opublikowanego zakresu.

Kontrola źródełowa: zakres opracowano na podstawie obowiązującej od 2024 r. podstawy programowej historii PP+PR oraz aktualnych rozkładów materiału. Arkusze Olimpusa służą jedynie jako benchmark, mimo że ich konkurs historyczny dla liceum również obejmuje treści rozszerzone.

LO 1**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 1**

Starożytność • pogłębienie poziomu podstawowego

1. Zakres kumulatywny

- pełny jesienny zakres historii PP klasy 1: historia jako nauka, starożytny Bliski Wschód, Grecja i Rzym;
- kompetencje historyczne ze szkoły podstawowej: chronologia, mapa, źródło, przyczyna i skutek.

2. Pradzieje i starożytny Wschód - PR

- rewolucja neolityczna: przyczyny i konsekwencje przejścia do rolnictwa, hodowli i osiadłego trybu życia;
- organizacja państw i struktura społeczna wybranych cywilizacji starożytnego Dalekiego Wschodu - w szczególności Indii i Chin;
- porównywanie geograficznych uwarunkowań rozwoju cywilizacji starożytnego Wschodu.

3. Starożytna Grecja - PR

- porównanie warunków geograficznych rozwoju Grecji i cywilizacji Wschodu;
- kolonizacja grecka: przyczyny, zasięg i podstawowe konsekwencje polityczne, gospodarcze i kulturowe;
- ocena funkcjonowania demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa;
- specyfika kultury hellenistycznej oraz znaczenie podbojów Aleksandra dla przenikania kultur.

4. Starożytny Rzym - PR

- początki Rzymu i etapy ekspansji rzymskiej;
- przyczyny kryzysu i upadku republiki oraz ocena przemian prowadzących do cesarstwa;
- obywatel i obywatelstwo w Atenach i republikańskim Rzymie; podstawowe znaczenie antycznego modelu obywatela dla późniejszych epok.

Granica zakresu

- bez Bizancjum, islamu i ekspansji Arabów jako bieżącego materiału jesiennego;
- bez państwa Franków, feudalizmu, sporu cesarstwa z papieżem i krucjat;
- bez dziejów Polski Piastów i późnego średniowiecza jako nowego materiału klasy 1.

LO 2**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 2**

XVI wiek • odkrycia, reformacja i Rzeczpospolita - PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał klasy 1 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, w tym średniowiecze z wymaganiami PR zrealizowanymi w dalszej części poprzedniego roku.

2. Odkrycia geograficzne i kolonializm - PR

- cywilizacje prekolumbijskie - podstawowa charakterystyka organizacji i osiągnięć Majów, Azteków i Inków;
- proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI-XVIII w.;
- pogłębiona analiza następstw kolonizacji dla Europy i ludności obszarów pozaeuropejskich.

3. Reformacja, kontrreformacja i Europa XVI w. - PR

- porównanie głównych zasad luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu;
- ocena reformy katolickiej i działań kontrreformacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem roli jezuitów;
- wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę oraz najważniejsze wojny religijne XVI w.;
- przemiany kapitalistyczne w gospodarce Europy Zachodniej XVI-XVII w.; kształtowanie państwa moskiewskiego/rosyjskiego w podstawowym kontekście polityki Rzeczypospolitej.

4. Państwo polsko-litewskie XVI w. - PR

- ocena rozwiązania problemu państw zakonnych w Prusach i Inflantach;
- ruch egzekucyjny szlachty i jego znaczenie dla rozwoju parlamentaryzmu;
- główne nurty reformacji w państwie polsko-litewskim;
- wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę Rzeczypospolitej;
- pogłębiona analiza unii lubelskiej, demokracji szlacheckiej i modelu folwarczno-pańszczyźnianego na tle europejskim.

Granica zakresu

- bez polityki Zygmunta III Wazy jako obowiązkowego nowego materiału jesiennego;
- bez wojen Rzeczypospolitej XVII w., sarmatyzmu i oligarchizacji jako bieżącego materiału;
- bez oświecenia, rewolucji XVIII w., rozbiorów i epoki napoleońskiej jako nowych działów klasy 2.

Uwaga: Granica chronologiczna pozostaje przy pierwszych wolnych elekcjach i panowaniu Stefana Batorego - tak jak na poziomie podstawowym.

LO 3**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 3**

Europa i ziemie polskie 1815-1848 • PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał klas 1-2 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, łącznie z PR XVIII w., rewolucjami, dziejami Rzeczypospolitej i epoką napoleońską.

2. System wiedeński i przemiany I połowy XIX w. - PR

- ocena roli Świętego Przymierza i funkcjonowania systemu wiedeńskiego;
- próby podważenia ładu wiedeńskiego oraz ruchy społeczne i niepodległościowe w Europie i Ameryce Łacińskiej;
- założenia doktryny Monroego i jej miejsce w dziejach obu Ameryk;
- przebieg Wiosny Ludów w głównych państwach europejskich, z uwzględnieniem udziału Polaków;
- pogłębiona analiza konsekwencji rewolucji przemysłowej i przemian ideowych pierwszej połowy XIX w.

3. Ziemie polskie 1815-1848 - PR

- porównanie programów głównych obozów Wielkiej Emigracji i rozpoznawanie ich przedstawicieli;
- powstanie krakowskie: okoliczności wybuchu, program i skutki;
- następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich;
- pogłębiona analiza politycznych i międzynarodowych uwarunkowań powstania listopadowego.

Granica zakresu

- bez powstania styczniowego i jego następstw jako bieżącego materiału klasy 3;
- bez zjednoczenia Włoch i Niemiec, wojny secesyjnej i imperializmu drugiej połowy XIX w.;
- bez ruchów politycznych końca XIX w. i I wojny światowej jako nowych działów.

LO 4**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 4**

II wojna światowa, okupacja i Zagłada • PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał klas 1-3 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, w tym PR dotyczący XIX w., I wojny światowej, II Rzeczypospolitej, totalitaryzmów i drogi do II wojny światowej.

2. Kampania 1939 r. i wojna światowa - PR

- porównanie potencjału walczących stron w 1939 r. oraz ocena decyzji dowódców i władz cywilnych;
- materialne i demograficzne skutki kampanii oraz ocena zachowania aliantów wobec agresji Niemiec i ZSRS;
- współpraca Niemiec i ZSRS w latach 1939-1941;
- działania wojenne na Dalekim Wschodzie i innych frontach; narodziny i działalność Wielkiej Koalicji;
- sytuacja ludności cywilnej i jeńców wojennych, z uwzględnieniem polityki eksterminacyjnej.

3. Okupacja Polski - PR

- decyzje władz okupacyjnych dotyczące terytorium Rzeczypospolitej i jej ludności;
- porównanie i ocena założeń oraz metod polityki III Rzeszy i ZSRS na okupowanych ziemiach polskich;
- rola okupantów w zaognianiu relacji polsko-litewskich i polsko-ukraińskich;
- analiza źródeł dotyczących terroru, wysiedleń, deportacji i życia codziennego pod okupacją.

4. Zagłada - PR

- religijne, kulturowe i polityczne korzenie rasizmu oraz antysemityzmu i ich wykorzystanie przez ideologię nazistowską;
- działania rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec tragedii Zagłady;
- porównywanie postaw wobec Zagłady na podstawie materiałów źródłowych i świadectw epoki.

Granica zakresu

- bez szczegółowej działalności rządu RP na uchodźstwie, armii gen. Andersa i pełnego przeglądu polskich formacji wojskowych jako nowego bloku;
- bez Polskiego Państwa Podziemnego, akcji „Burza” i powstania warszawskiego jako obowiązkowego materiału bieżącego;
- bez skutków II wojny światowej, zimnej wojny i historii po 1945 r. jako nowych działów.

Uwaga: Granica kończy się na okupacji i Zagładzie - zgodnie z bezpiecznym zakresem poziomu podstawowego.

T 1**TECHNIKUM - KLASA 1**

Starożytność • pogłębienie poziomu podstawowego

1. Zakres kumulatywny

- pełny jesienny zakres PP technikum klasy 1: historia jako nauka, starożytny Wschód, Grecja i Rzym;
- kompetencje historyczne ze szkoły podstawowej.

2. Pradzieje i Wschód - PR

- rewolucja neolityczna i jej konsekwencje;
- organizacja państw i struktury społeczne wybranych cywilizacji Dalekiego Wschodu;
- porównywanie geograficznych uwarunkowań rozwoju cywilizacji.

3. Grecja i Rzym - PR

- kolonizacja grecka, ocena demokracji ateńskiej oraz kultura hellenistyczna;
- początki Rzymu, etapy ekspansji i przyczyny kryzysu republiki;
- obywatelstwo w Atenach i Rzymie oraz jego znaczenie dla europejskiej tradycji politycznej.

Granica zakresu

- bez Bizancjum, islamu i średniowiecza jako bieżącego materiału jesiennego;
- bez państwa Piastów jako nowego materiału T1.

Uwaga: Technikum realizuje historię w innym rozkładzie godzinowym niż LO, dlatego T1 zachowuje tę samą bezpieczną granicę chronologiczną co PP.

T 2**TECHNIKUM - KLASA 2**

Polska Piastów i późne średniowiecze • PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, w tym zrealizowane do końca klasy 1 treści średniowiecznej Europy wraz z wymaganiami PR.

2. Polska wczesnopiastowska i rozbieżności - PR

- organizacja państwa wczesnopiastowskiego oraz bilans panowania władców Piastowskich do 1138 r.;
- walki o tron senioralny w kontekście testamentu Bolesława Krzywoustego;
- zagrożenia zewnętrzne okresu rozbieżności: Marchia Brandenburska, zakon krzyżacki i Mongołowie;
- zasady kolonizacji na prawie niemieckim oraz proces formowania się społeczeństwa stanowego.

3. Polska XIV-XV w. - PR

- ocena znaczenia unii polsko-litewskiej z perspektywy Korony i Litwy;
- wielokulturowość ziem polskich oraz wpływ przywilejów szlacheckich na gospodarkę i ustrój;
- bilans panowania władców XIV-XV w. oraz ocena polityki dynastycznej Jagiellonów;
- pogłębiona ocena stosunków Polski z zakonem krzyżackim w wymiarze politycznym, gospodarczym i kulturowym.

4. Kultura średniowiecza - PR

- rola uniwersytetów i przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej;
- przemiany życia religijnego późnego średniowiecza w zakresie zrealizowanym przed końcem bieżącego bloku.

Granica zakresu

- bez odkryć geograficznych, renesansu i reformacji jako nowego materiału T2;
- bez historii XVI-wiecznej Rzeczypospolitej jako bieżącego bloku.

T 3**TECHNIKUM - KLASA 3**

Europa i Rzeczpospolita XVII w. • PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1-T2 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, w tym odkrycia, renesans, reformacja i Rzeczpospolita XVI w. zrealizowane w poprzednim roku.

2. Europa XVII w. - PR

- charakter konfliktów politycznych w Europie z uwzględnieniem ekspansji tureckiej i wojny trzydziestoletniej;
- porównanie ewolucji ustroju Francji i Anglii w XVII w.;
- przemiany kapitalistyczne w gospodarce Europy Zachodniej oraz sztuka barokowa;
- kształtowanie się państwa moskiewskiego/rosyjskiego jako kontekst polityki europejskiej.

3. Rzeczpospolita XVII w. - PR

- wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania konfliktów Rzeczypospolitej;
- przebieg najważniejszych wojen z uwzględnieniem roli Żółkiewskiego, Chodkiewicza, Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego;
- udział stanów w życiu gospodarczym oraz projekty wzmocnienia władzy królewskiej;
- sarmatyzm - cechy, funkcje kulturowe i znaczenie dla tożsamości szlachty.

Granica zakresu

- bez oświecenia, rewolucji XVIII w. i rozbiorów jako bieżącego materiału T3;
- bez epoki napoleońskiej i kongresu wiedeńskiego jako nowych działów.

T 4**TECHNIKUM - KLASA 4**

Ziemie polskie po 1863 r. • PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1-T3 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, w tym kongres wiedeński, pierwsza połowa XIX w., powstanie listopadowe i wcześniejsze wymagania PR.

2. Powstanie styczniowe - PR

- ocena znaczenia powstania styczniowego dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego;
- przykłady działalności Polaków podczas zesłania na Syberii;
- pogłębiona analiza problemu uwłaszczenia i skutków społecznych powstania.

3. Ziemie polskie w II połowie XIX w. - PR

- rozwój przemysłu i urbanizacji oraz powstawanie nowych klas i warstw społecznych;
- porównanie programów nowoczesnych ruchów politycznych i działalności ich najważniejszych przedstawicieli;
- przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku;
- porównanie przyczyn i przebiegu rewolucji 1905-1907 w Rosji i Królestwie Polskim oraz ocena rezultatów.

4. Kultura i nauka - PR

- ideowe podstawy i program polskiego pozytywizmu;
- główne nurty sztuki przełomu XIX i XX w.;
- ocena roli kultury polskiej w zachowaniu tożsamości narodowej w warunkach rasyfikacji i germanizacji.

Granica zakresu

- bez I wojny światowej jako obowiązkowego nowego materiału jesiennego T4;
- bez sprawy polskiej podczas I wojny, odrodzenia państwa i okresu międzywojennego.

T 5**TECHNIKUM - KLASA 5**

Początek zimnej wojny i sowietyzacja • PR

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1-T4 na poziomie podstawowym i rozszerzonym, w tym II wojna światowa, okupacja, Zagłada i zakończenie wojny.

2. Skutki wojny i nowy ład - PR

- osądzenie zbrodni wojennych po II wojnie światowej - podstawowe procesy i problemy odpowiedzialności;
- ocena działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie;
- pogłębiona analiza politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych skutków wojny.

3. Początek zimnej wojny - PR

- porównywanie celów i mechanizmów działania obu bloków polityczno-wojskowych;
- problem niemiecki, wojna koreańska i powstanie systemu dwubiegunowego - analiza przyczyn i konsekwencji;
- mechanizmy sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz formy oporu wobec dominacji ZSRS.

Granica zakresu

- bez dekolonizacji w Azji i Afryce jako nowego materiału T5;
- bez konfliktu arabsko-izraelskiego, maoizmu i dalszych konfliktów zimnowojennych jako obowiązkowego bieżącego bloku;
- bez pełnego procesu integracji europejskiej i historii Polski Ludowej jako nowych działów jesiennych.

Uwaga: Zakres T5 kończy się na pierwszej fazie zimnej wojny i sowietyzacji - tak jak na poziomie podstawowym.

Podstawa opracowania: obowiązująca w roku szkolnym 2026/2027 podstawa programowa historii dla liceum i technikum - zakres podstawowy i rozszerzony, w brzmieniu po zmianach z 2024 r.; aktualne ramowe plany nauczania oraz rozkłady materiału GWO „Ślady czasu” dla LO i technikum. Treści poziomu rozszerzonego zostały przypisane wyłącznie do epok i działów mieszczących się w jesienniej granicy odpowiedniej kategorii PP.